

גוש שצריך להוציא חוצה

ההצגה המדוברת בפסטיבל עכו, שהחל שלשום, היא "גילוי אליהו", על פי ספרו של ס' יזהר. "יש בה סוג של צעקה", אומרת הבמאית רות קנר

תצלומים: ירון קמינסקי

רות קנר: "האיש המדהים הזה, ס' יזהר, נתן לי היתר לעריכה" (למעלה: פסטיבל עכו, אתמול)

מאת ציפי שוחט

הצגתה של רות קנר, "גילוי אליהו", על פי ספרו של ס' יזהר, נהפכה כבר מיזמו הראשון של פסטיבל עכו להצגה המדוברת ביותר, שרבים סיכויה

לזכות בפרס הראשון. אין זו הפעם הראשונה שהצגה של קנר מרכזת אליה את תשומת הלב בפסטיבל לתיאטרון ישראלי אחר בעכו. לפני שנתיים זיכה אותה הפסטיבל בפרס הראשון על ההצגה "איימוס" (בשיתוף

עם "ואז התחבקנו" בבימויו של איציק ויינגרטן). טלי קרק, המר פיעה גם בהצגה הנוכחית, "גילוי אליהו", וכתה אז בפרס השחקן.

ההצגה מנסה להתמודד עם הזעזוע שיצרה מלחמת יום הכיפורים, ומשחזרת ממרחק הזמן טראומה אישית כדי לשאול שאלות בלתי נמנעות של מוסר. כמו בהצגה "איימוס", שהייתה עיבוד לסיפור של משה עזריאלי, גם הפעם יצרה קנר הצגה על בסיס ספרותי. "אני אוהבת לקרוא ספרים", היא אומרת.

"אני מוצאת בהם חומרים נפלאים כל כך, שיש לי חשק להיות שותפה להם. אני לא אוהבת לקרוא מחזות. סיפורים פתוחים יותר לאינטרפרטציה, ודווקא הקושי האדיר להעביר אותם לשפת התיאטרון מניע אותי, כי הוא מזמין בדיקה מחר רשת".

עיבוד ספרותי הוא משימה המועדת לכישלון, אבל קנר הצליחה להתגבר על קשיי הוואנר ויצרה הצגה מפתיעה בשלמותה ובעוצמתה. ההחלטות האמנותיות שלה נועזות וחכמות

— אחת מהן, למשל, היא להטיל את תפקיד המספר של גבר לא צעיר, איש מילואים, על שחקן צעיר, טלי קרק.

העיבוד לבמה של הספר הצריך עבודת עריכה. "הספר של ס' יזהר כתוב במשפטים פתלתולים, אסוציאציה בתוך אסוציאציה, כליל של דברים שמתערבבים במכוון, כי יזהר מתבונן ברבזמן בהמון דברים", מספרת קנר. "כדי לעבוד עם התכנים האלה, ראיתי צורך ליצור קווים פשוטים יותר: יצרתי תמונות, שלכל אחת מהן יש

נושא, וניסיתי לבנות תהליך מקביל לתהליך דרמטי, כלומר סיבוך שמגיע לשיא, התרה. נפגשתי עם האיש המדמה, הוא, יזהר, והוא לא רק נתן היתר לעריכה; הוא אמר שזו לא רק זכותי, אלא חובתי לעשות את היצירה שלי".

השחקנית טלי קרק מספרת שיזהר התלהב מהצגה לאחר שראה אותה: "הוא אמר לנו, השחקנים, שאנחנו לא רק מוצאים את עצמנו בתוך הטקסט, אלא מתמצאים בו". לקרק נוכחות בימתית משכנעת, והט

קסט של יזהר נשמע בפיה טבעי. כדי לבנות את התפקיד קראה קרק את ספרו של ס' יזהר פעמים אחדות בכל יום. "זה הטקסט שקראתי הכי הרבה פעמים בחיי. עבר זמן עד שהעזתי להפוך אותו לשלי. עוד לפני שירעתי איזה תפקיד אשחק בהצגה, הוא נגע בי במקור מות עמוקים ביותר, כי הוא עוסק במלחמה בכלל ובמלחמת יום הכיפורים בפרט. אני גולדתי ארבעה ימים אחרי שהחלה המלחמה. הדגשתי את התפקיד כמו

"גילוי אליהו" בפסטיבל עכו: חזרה למלחמת יום הכיפורים

המסר מעמ' 17

יציקה בבטן, מעין גוש שצריך להוציא החוצה, ולקח לי זמן עד שהעצות ללכת אותו עד הסוף. יש פה דבר שצריך להיאמר, ואם אני כשחקנית יכולה לשאול את השאלה 'למה צריך מלחמות', זה כבוד ושליחות בשבילי, בעיני, זה תיאטרון אחד ומשחק אחד."

אין זה פשוט להוציא אל הפועל הצגה מסוג זה, שמתחילתה להכריעו של יוצרת ששמה לה למטרה לחקור את שפת התיאטרון. סייעו בכך הרס עפרת מהזירה הבין-תרבותית בירושלם לים ("הוא אמר לי, 'בואי תעשי כאן מה שאת רוצה', זה בכלל לא היה מיועד לפסטיבל עכו"), סמינר הקיבוצים שנתן אולם חזרות לשלושה חודשים, וכן קרן מת"ם של קרן יהושע רבינוביץ' ומפעל הפיס.

"לאף אחד לא הבחזתי שתצא הצגה", אומרת קנר, "כי ידעתי כמה החומר קשה אבל חשבתי שזכותי ברגע זה לעשות ניסוי, גם אם מורכב בכסף ציבורי."

קשה שלא להתפעל מיוצרת שאינה מתעייפת מהמסע הכי יופי הכרוך בכל הפקה חדשה, תוך ויתורים כלכליים. קנר שלמה עם דרכה "קבלתי החלטה שהאמנות שלי היא לא למכירה. אני לא מוכרת את שירתי הבימיו לאף אחד. אני מתפרנסת מהזרואת משחק בארץ גיברסית תל אביב, יש לי משכורת מכובדת ותנאים מצויי-

נים, זה מאפשר לי לעשות מה שאני רוצה ולא בתמורה לכסף. במובן הזה אני חובבת ולא מקצוענית."

עד לפני עשר שנים עבדה קנר בתיאטרון המסחרי, ולדבריה הריחיקה יפה במסגרת טריל הפקות, בשנים 1982-1992, בימיה ושיחקה בהצגות שהיו הצלחות: "חיות" (שעלתה 1,200 פעמים), "אגדת המלך שלמה" (400 הצגות), "קטעים" (400 הצגות). אבל דווקא בעקבות ההצלחה החליטה לשנות כיוון: לקנות בחשבון שקולים שעלולים לנטות לכיוון הפופרליסטי.

כך הגיעה קנר לאוניברסיטת תל אביב כדי ללמד שם משחק באוניברסיטה. החלה לחקור את שפת התיאטרון עם תלמידיה, בהפקות כמו "דוד ויהונתן", "לילות לבנים", "השתיקה" ועוד. "בשלב הזה של חיי, מצאתי לעצמי את הנישה שדרכה אני יכולה לפנות את עצמי באופן טוטאלי לתיאטרון".

אפשר היה לצפות שקנר תעבור עם קבוצת שחקנים מסדרת, שיש לה בית משלה אבל קנר אומרת שאין לה בוחות ארגוניים לכך: "אני מהגישה שזו זכות גדולה לעשות ניסויים בימתיים עם סטודנטים, והם בשבילי מרכז העולם. מבחינתי, אני עובדת כל הזמן ובמסגרת שמתאימה לי. למשל, על העיר בוד הזה של ס' יודת ישבת שנה בבית ועבדתי. זו הכרעה מאוד

ברורה שעשיתי לעצמי. כשגמרתי החזרות, אין לי כוח לדבר רים אחרים."

את האידיאולוגיה הזאת הצליחה קנר להעביר לחלק משחקניה. את טלי קרק אפשר היה לצפות לראות במרכז העשייה התיאטרונלית, לאחר שזכתה בפרס השחקנית בפסטיבל עכו, אבל הדברים התגלגלו אחרת. "אני לא שחקנית להשדרה", היא אומרת, "לפרנסתי אני מוכרת ציורים שאני מציירת ומלמדת משחק בבית ספר

אודים כנבועתיים. אני ממשיכה לחקור ולברוק את שפת התיאטרון, ומרגישה שאני לומדת ומעשירה עצמי בדרך הטובה ביותר. מבחינתי, שרק ימשיך כך."

ומה הציפיות אחרי פסטיבל עכו? "אין לנו ציפיות", אומרת קנר. "אני רק רוצה שיראו את ההצגה כמה שיותר אנשים. יש בהצגה סוג של צעקה שצריכה להגיע לכל האנשים בעולם, אבל אין לי אפשרות לעזור לזה לקרות."